

Hitchcock'un "Kuşlar"ı

Alfred Hitchcock'un "Kuşlar" filmini izleyenler, kötü niyetli veya çıldırmaş bir kuş sürüsünün, üşüştüğü kasabada yarattığı dehşeti betimleyen sahneleri hemen hatırlayacaklar. Aslında bu sahneler bütünüyle Hitchcock'un hayalinin ürünü değil. Film, 1961 yılında Kaliforniya, Santa Cruz'da yaşanmış gerçek bir olaydan esinlenilerek çekilmişti. 1961'deki olayda, sahil kasabalarında kümeleşen, uçamayan çok sayıda martı martı yöre sakinlerine saldırmıştı.

Kaliforniya Üniversitesi Biyologlarından David Garrison ve arkadaşları bu olayın sırrını çözdüklerini düşünüyor. Garrison'a göre martılar zehirlenmişlerdi. Zehirlenmenin nedeninin, okyanuslardaki sayıları bazen olağüstü seviyelere çıkabilen planktonların ürettikleri domoik asit olduğu düşünülüyor. Martılar, domoik asit içeren planktonlarla beslenen hamsileri yediklerinde sinir sistemleri harap oluyor. 1961'de de bu türden planktonların sayısı normalin çok üzerine çıkmış olabilir. 1987'de domoik asit yüklü midyeleri yiyen dört kişi yaşamını kaybetmiş.

Disketlere İkinci Yaşam

Dünyanın dört bir yanında, kullanılmayan milyonlarca bilgisayar disketi durdukları yerde tozlanmaktan başka bir işe yaramıyor. Bu disketlerden çöpe gidenler, tüm diğer plastik temelli sentetik ürünler gibi, kalıcı bir çevre kirliliğine neden oluyor ve önemli bir ekonomik kayba yol açıyor. Bir Amerikan şirketi bu kayba dur demenin yanı sıra kâr etmek amacıyla geri kazanım kampanyası başlattı. Kampanya kapsamın-

da her ay yaklaşık iki milyon disket geri kazanılıyor. En büyük kaynak, satılmayıp, güncelliği yitinceye kadar stoklarda bekleyen paket program disketleri. Bu türden, bütünüyle sağlam disketler tekrar formatlanıp, yeni bir etiketle ikinci el disket adında yeniden piyasaya sürülüyor. Kullanılmış veya hasar görmüş disketler ise hammadde bazında değerlendirilip, yeni disketlerin üretiminde kullanılıyor.

Prefabrik Eskimo Evi

Teknolojik yeniliklerin sadece dev şirketlerin egemenliğindeki batı dünyasında yaşandığını, teknolojinin çelik ve silikon demek olduğunu kim söylemiş. Eskimolar da yaşamlarında teknolojik değişiklikler yapabiliyor. Bu değişikliklerden birisi, ünlü Eskimo evleriyle ilgili. Kanada'nın kuzey bölgelerindeki Eskimolar, "İglo" adıyla bilinen buz ev tarzını terk etmişler. İglo kalın buz kalıplarından yapılmış oldukça kalıcı, kubbe biçimli evlerdi. Yeni evler de ilk bakışta igloları andırıyorsa da bu, bir Çinliyle Japonu karıştıran batılı gözün beceriksizliğinden kaynaklanan bir benzetme. Yeni evler, yerel adlarıyla *illuvigait*'ler rüzgârın sertleştirdiği ince kar tabakalarından, uzunca bir bıçak yardımıyla kesilip birleştiriliverilen kar kalıplarının aralıklarının yine karla doldurulmasıyla oluşturuluyor. Fotoğraftaki Eskimo teknolojisinin katıksızlığına gölge düşüren tek şey sağ taraftaki güneş gözlüğü olsa gerek...

Yarasa Şemsiyesi

Orta ve Güney Afrika'yı mesken tutmuş yarasalar akıl almaz bir yaratıcılık örneği sergiliyor. Bu yarasalar, tufanı aratmayan yağışlara sahne olan yağmur ormanlarında kuru kalmak için dahice bir yöntem bulmuşlar. Bu yöntem, yağmur ormanlarında rastlayabileceğiniz garip görünümlü yapraklı dalların sırrını da

açıklıyor. Şimdiye kadar 18'i keşfedilmiş, yöresel yarasa türleri, buldukları uygun yaprak gruplarındaki yaprak saplarını kemirip, yaprakları şemsiye biçiminde bükerek korunak oluşturuyor. Yarasaların bu yeteneğini ilk kez keşfeden Jae Choe, Panama Adalarından sadece birisinde yaptığı bir araştırmada 26 şemsiyeye rastlamış.

Yağmur Ormanında Gezinti Yolu

Çin'in güneyinde, Yunnan bölgesindeki yağmur ormanlarının üzerinde bir "tabanvay" gezintisine ne dersiniz? Bu bir düşünce değil. Üstelik, benzer gezintileri Malezya, Gana, Peru ve Kosta Rika'da da yapabilirsiniz. Yağmur ormanlarıyla ilgili bir araştırma ve koruma organizasyonunun bir şirkete işbirliği sonucunda, Çin'in güneyindeki yağmur ormanlarının üzerinde, 40 metre yüksekte ve 300 metre uzunlukta bir yağa gezinti yolu kurulmuş. Gezinti yolu, yoğun bitki örtüsüyle kaplı, sürprizlerle dolu orman zemininde yaşamınızı riske sokmadan ve kaybolma tehlikesi geçirmeden yağmur ormanı gezintisi yapmak isteyen turistler için tasarlanmıştır.

Donduruculu Fare Kapanı

Farelerin yakalanarak imha edilmesi pis bir iştir; caoğların "canlı canlı", kapanlarla yakalamp ortadan kaldırılmaları hem vicdani bakımdan hem de hüyen açımdan sorunlu bir iş. Bir Japon şirketi bu soruna köklü bir çözüm getirmiş. Şirketin ürettiği fare kapanları, güçlü bir hava emici ve bir dondurucudan oluşuyor. Alete bağlı kapılardan birinden içeriye bir fare girdiğinde, vücut sıcaklığına duyarlı hava emici devreye girip fareyi dondurma haznesine çekiyor. Aletin, boru içinde farenin peşine saldırdığı bir plastik top da işin cabası. Dondurucuya çekilen fare acısız biçimde ölüp donduğunda, geride enfeksiyon potansiyeli taşıyan bir ceset kalmamış oluyor. İnsanların mutfaklarını ve vicdanlarını temiz tutmak için teknolojik bir çözüm...

Ender Bitkilere Uydur Koruması

Dünyanın ender bulunan bitkilerinden biri olan fotoğraftaki *Ene ephthalartos woodii*, 1895'te bulunan bir kökten yetiştirilmiş. Bu kökten günümüze kadar birkaç düzine bitki üretilmiş. *E.woodii* ve benzerleri şu anda dünyanın en büyük botanik bahçelerinin, geçici sergilemeler için bile olsa uğrunda çok şey harcayacakları bitkilerden. *E.woodii*, binlerce dolar ödemeye hazır özel koleksiyoncular yüzünden sürekli çalınma tehdidi altında olan bir bitki türü.

Bu ve benzeri, geçmişi 300 milyon yıl önceye dayanan antik bitkinin anavatanı olan Güney Afrika'da, yetkililer doğadaki bitkileri korumaya almak için her yolu deniyorlar. Son olarak, ormanda bulunan bitkilerin gövdelerine mikroçip yerleştirme yoluna gitmişler. Bir uydur tarafından varlığı yoklanan bu mikroçiplerin takılı olduğu bitkilerden birisi kurcalanacak olursa, hemen erken uyarı sistemi devreye giriyor.

Mekanik Köstebek

Varlık sebepleri öldürmek olan silahlar, yaşamla başışık olabilir mi? Silahların öldürmek değil sadece caydırmak için üretildikleri iddiasını öne süren silah üreticileri, inandırıcılıklarını artırmak için ilginç bir yola başvurmuşlar. Kaliforniya'daki bir patlayıcı test alanında bu amaçla bir yabancı yaşam-biyologu çalıştırılıyor. Biyologun görevi, her deneyden önce, deney alanının çevresini kolaçan edip, bulduğu kovukların içini küçük bir robotla yoklamak.

bir robot üretmişler. Siyah-beyaz fotoğrafta, elektronik köstebegin görüntülediği bir çift baykuş görünüyor. Bu baykuşlar şimdilik yaşamlarını kurtarmış olabilirler, ama, silahların yaşamla bütününüyle başışık olabileceğine kim inanır?

Posta Pulu Otomatı

İşlek caddelerin çoğunda yol kenarlarında ve direklerin üzerinde posta kutuları yer alıyor. Mektubunuzu postaneye kadar gitme zahmetine karlanmadan bu kutuları kullanarak gönderebilirsiniz. Pek tabii ki, eğer posta pulunuz varsa...

Amerika Birleşik Devletleri Posta İşletmesi, belli merkezlerde 24 saat posta pulu temini için pul otomatları hazırlayıp, devreye sokmuş. Otomatlar nakit para (kâğıt veya metal) ve kredi kartı kabul ediyor. Otomatın içi, üzerinde bedel yazılı olmayan özel

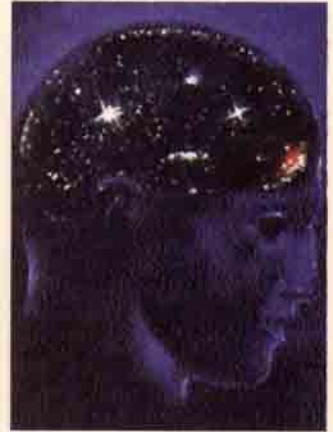

pullarla dolu. Ödediğiniz ücrette göre pulun üzerine bedeli makine yazıyor. Bir gerikisimini gideren makineler genel olarak memnuniyetle karşılanmış ve sorunsuz çalışmışlar da, otomatların başı bir defasında pul koleksiyoncularıyla belaya girmiş. Her biri birer sentlik yüzlerce pul almak için otomatları saatlerce oyalayan pul koleksiyoncularının yarattığı sorunu, Posta İdaresi en düşük pul bedelini 20 sent olarak belirleyerek çözmüş.

Bir Asır Sonra İlk Tomurcuklar

Meksika'nın kuru, güneşli tepeliklerinin yerlisi bir *Agave ferox*, Oxford Üniversitesinin Botanik Bahçesi'nde bir asırdır sessizce bekliyordu. Normal olarak 20.yılında çiçek veren bitki, bahçeye ekildiği 1894 yılından beri hiç çiçek açmamış. Yüz yıl sonra, seranın havalandırma sisteminin arızalanıp, sıcaklığın fırlayacağı gün bitkini kısmeti açılmış. Hemen bir gövde sürgünü belirmiş ve bir haftada boyu üç metreye ulaşmış. Şeker yanığı kokulu çiçeklerle bezeli dallara sahip bu gövdedeki çiçekleri bahçe bakıcıları tüyler yardımıyla döllemişler.

Ne de olsa, doğal ortamda bu dölleme işlemini gerçekleştiren yarasaları Oxford seralarında bulmak olanaklı değil.

Teleskop Müfrezesi

Yeni önerilen bir gözlem tekniği, Hubble Uzay Teleskobu'ndan binlerce kez yüksek hassasiyette görüntü çözünürlüğü sağlayabilecek. Yüksek çözünürlükte görüntüler çoğunlukla ya tek bir güçlü teleskopla ya da birkaç zayıf teleskopla elde ediliyor. Birden fazla teleskoba bağlanmamış interferometrelerden toplanan veriler bilgisayarda işlenerek görüntüye dönüştürülüyor. ESA'nın yeni önerilerinden birisi, teleskoplar, sabit ve hareketli aynalardan oluşan, 10'dan fazla noktaya konuşlandırılmış bir interferometre "müfrezesi" kurulması. Önceleri ağın, Ay'ın ekvatoruna kurulması düşünülmüş. Kurulması 2025'i bulabilecek bu ağın bazı handikapları var. Engeli Ay yüzeyinde hareketli aynalarla çalışmak çok güç. İkinci öneri ise, ağın uzay boşluğunda yörüngede kurulması. Bu öneri, kabul edilirse, yaklaşık 2015 yılında devreye girebilecek.

Kaynaklar
National Geographic, Ocak, Şubat, Mart 1996
International Design Magazine, Şubat 1996

Kedi Pireleri

Kedi besleyenleri, zaman zaman evlerinde egemenlik kuran pirelerden soğuk geçen kış mevsimi de kurtaramıyor. Bu, aslında çağdaş ev tasarımlarının yol açtığı türden bir sorun. Normal şartlar altında soğuk hava, pirelerin üremesi için önemli bir engel. Kış günlerinde havadaki nem oranı düştüğünden, pire larvaları hayatta kalamıyor. İyi ısıtılan çağdaş evlerin çoğunda nem oranını düzenleyici önlemler alınmadığından, havadaki nem oranı pirelerin rahatlıkla üreyebilecekleri kadar yüksek oluyor. Kedi piresi (*Ctenocephalides felis*) adının yanıltıcılığına rağmen köpeklerde de

barınabiliyor. Resimde bir enjektör iğnesinin ucunda görülen yetişkin kedi piresi yaklaşık 2 milimetre boyunda. Bu boydaki bir pire, insanla oranlandığında 200 metreye denk olan 25 santimetre sıçrayabilme yeteneğine sahip.

